ZAŁĄCZNIK: PUNKT WIDZENIA RZĄDU

Poniższy załącznik nie stanowi części analiz i propozycji ECRI dotyczących sytuacji w Polsce

ECRI, zgodnie ze swoją procedurą dotyczącą poszczególnych krajów, nawiązała poufny dialog z władzami Polski na temat pierwszego projektu niniejszego raportu. Pewna liczba uwag władz została wzięta pod uwagę i włączona w ostateczną wersję raportu (który wedle standardowej praktyki ECRI bierze pod uwagę jedynie rozwój sytuacji mający miejsce do 18 grudnia 2009 r., daty zbadania pierwszego projektu raportu).

Władze poprosiły również, by niniejszy punkt widzenia został zamieszczony, jako załącznik do raportu.

Uwagi przedstawione przez władze polskie do Czwartego Raportu Europejskiej Komisji przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji (ECRI) o sytuacji w Polsce.

Rzeczpospolita Polska docenia konstruktywny dialog z ECRI, a także doświadczenie i profesjonalną wiedzę ekspertów, którzy odwiedzili Polskę we wrześniu 2009 r. Wizyta sprawozdawców ECRI znacząco wpłynęła na podejmowanie działań mających na celu zwalczanie rasizmu, dyskryminacji rasowej oraz nietolerancji w Polsce. Władze polskie zdecydowane są postępować zgodnie z zaleceniami ECRI i wypełniać cele, do których Rada Europy przykłada szczególną wagę w zakresie przeciwdziałania rasizmowi i nietolerancji. To są także wartości, które podziela Rzeczpospolita Polska.

Poniżej znajdują się uwagi władz polskich do poszczególnych części Raportu ECRI.

W odniesieniu do Streszczenia

Zdaniem władz polskich w drugim akapicie na stronie 7 powinna zostać uwzględniona informacja o tym, że Komisja Wspólna Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych rozpoczęła działanie 21 września 2005 r.

Znajdująca się w tym samym akapicie informacja o tym, że osobne klasy dla dzieci romskich są stopniowo likwidowane, powinna uwzględniać fakt, że ich ostateczne wygaśnięcie przewidziane jest na rok szkolny 2010/2011.

Władze polskie pragną zwrócić uwagę, iż zawarte w zdaniu trzecim akapitu szóstego na stronie 7 stwierdzenia dotyczące wpływowej grupy medialnej będąca własnością pewnej organizacji katolickiej noszą znamiona ogólności i nie są poparte żadnymi dowodami. Mając na uwadze obowiązującą w Polsce zasadę wolności słowa, należy podkreślić, iż niemożliwe jest stosowanie cenzury prewencyjnej w stosunku do audycji emitowanych przez jakiegokolwiek nadawcę. Jednocześnie osoby pokrzywdzone, bądź urażone treściami poruszanymi w danej audycji mogą bądź to złożyć skargę do odpowiednich organów administracji publicznej, bądź wystąpić na drogę sądową. W przypadku powzięcia informacji przez prokuraturę o popełnieniu przestępstwa tzw. mowy nienawiści podejmowane są stosowne działania z urzędu.

Także informacja zawarta na stronie 7 w szóstym akapicie jest nieprecyzyjna. Zdaniem władz polskich stwierdzeniem niepopartym żadnymi dowodami jest zamieszczenie wniosków mówiących o tym, że liczba skarg zgłaszanych do Rzecznika Praw Obywatelskich i Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji jest „nieproporcjonalnie niska", co dowodzić ma zdaniem autorów Raportu, że osoby dotknięte przejawami rasizmu i ksenofobii niechętnie zgłaszają tego typu sytuacje właściwym organom. Z przedstawionych przesłanek dotyczących niewielkiej liczby skarg można równie dobrze wysnuć wniosek, że liczba wypadków o charakterze rasistowskim i ksenofobicznym jest po prostu niewielka.

W opinii władz polskich nie odzwierciedla ostatnich wydarzeń w kraju informacja zamieszczona w przedostatnim zdaniu akapitu szóstego w na stronie 7 jakoby ekstremistyczne prawicowe organizacje w niesłabnącym stopniu prowadziły swoją działalność w Polsce. Dnia 12 października 2009 r. Sąd Rejonowy w Opolu zdelegalizował prawicową organizację Obóz Radykalno Narodowy – Brzeg. W uzasadnieniu wyroku podniesione zostało, iż wolność zakładania stowarzyszeń nie ma charakteru nieograniczonego i nie wolno zakładać grup, które głosiłyby nienawiść rasową. Wyrok uprawomocnił się 3 listopada 2009 r.
Zdaniem władz polskich akapit pierwszy na stronie 8 powinien mieć brzmienie wskazujące, iż mniejszy stopień uczestnictwa dzieci romskich w szkolnictwie obowiązkowym w stosunku do uczestnictwa uczniów nie-romskich budzi niepokój.

Stwierdzenie zawarte w pierwszym akapicie na stronie 8 stanowiące, iż skargi zgłaszają też inne historyczne mniejszości, powinno zawierać także informacje o tym, jakiego rodzaju skargi i jakie mniejszości je zgłosiły.

Zdaniem władz polskich wyjaśnienia wymaga też stwierdzenie zawarte na stronie 8 w akapicie trzecim. Ze względu na kontekst historyczny zdanie stanowiące, iż „należy też efektywnie i trwale rozwiązać kwestię nielegalnych osiedli romskich", może zostać niewłaściwie zinterpretowane przez odbiorców. Intencją władz polskich jest efektywne i trwałe wspieranie działań władz samorządowych zmierzających do regulacji stanu prawnego gruntów, na których znajdują się osiedla romskie, a także działań służących polepszeniu sytuacji mieszkaniowej Romów w tych osiedlach. Takie stanowisko władz związane jest z sytuacją prawną gruntów, na których znajdują się osiedla romskie w Polsce. Grunty te najczęściej nie należą do Romów. Właścicielami gruntów, na których znajdują się osiedla są m.in. nie-romscy sąsiedzi, często także właściciel jest nieznany. Sytuacja ta uniemożliwia prowadzenie legalnych prac budowlanych finansowanych z budżetu państwa. Dlatego w ramach *Programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce* finansowane są postępowania mające na celu regulację stanu prawnego gruntów, na których znajdują się domy Romów. Również ze względu na szczególną sytuację mieszkaniową Romów mieszkających w osiedlach w Małopolsce, w ramach *Programu* kupowane były kontenery mieszkalne (zabudowa tymczasowa), które nie wymagają pozwoleń na budowę. Dlatego władze pragną wskazać, że „rozwiązanie kwestii nielegalnych osiedli romskich" w Polsce ma charakter dwutorowy: po pierwsze jest to uregulowanie stanu prawnego gruntu, a po drugie budowa nowych domów lub remont już istniejących w zależności od potrzeb. Postulat Komisji zawarty w drugim akapicie na stronie 8 wskazujący, iż władze wojewódzkie powinny mieć kontrolę nad liczbą i charakterem projektów zgłaszanych przez burmistrzów w ramach *Programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce*, które winny być stosownie wyjaśnione wszystkim kręgom społecznym w Polsce jest niemożliwy do realizacji ze względu na brak kontroli administracji rządowej nad jednostkami samorządu terytorialnego. Dlatego też w opinii władz polskich możliwe do realizacji jest zalecenie, by wojewodowie, którzy pełnią bardzo ważną rolę w procesie oceny i realizacji zadań w ramach Programu *na rzecz społeczności romskiej w Polsce*, zwrócili uwagę na konieczność szerszego informowania ogółu społeczeństwa o działaniach i efektach *Programu*.

Władze polskie nie uważają także za trafne stwierdzenia zawartego w zdaniu drugim akapitu szóstego na stronie 8, iż Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji powinna wykazać się zwiększoną czujnością w kwestii rasizmu. Rosnąca z roku na rok liczba skarg kierowanych do KRRiTV ((2007r. – 999 skarg, 2008r. – 1132 skargi, 2009 – 1591 skarg) dowodzi, iż jest to organ cieszący się zaufaniem społecznym, postrzegany przez obywateli jako właściwy do rozpatrywania spornych kwestii związanych także z problematyką dotyczącą mniejszości narodowych.

W odniesieniu do pkt 13 i 14

Zdaniem władz polskich zalecenie odnoszące się do wprowadzenia do przepisów prawa karnego rasistowskiej pobudki popełnienia przestępstwa, jako okoliczności obciążającej, nie wydaje się być zasadne. Tworzenie kazuistycznego wykazu okoliczności obciążających (czego logiczną konsekwencją powinno być także stworzenie wykazu okoliczności łagodzących) pozostaje w sprzeczności z polską praktyką legislacyjną, która zakłada konstruowanie norm prawa karnego w sposób ogólny i abstrakcyjny. Mając na uwadze wielość i różnorodność stanów faktycznych objętych normami prawa karnego, jak również wielość i różnorodność mogących wchodzić w grę motywacji przestępnych działań sprawców, trudno wyobrazić sobie, by możliwe było stworzenie wyczerpującego, czy choćby tylko zbliżonego do takiego stanu, wykazu tego rodzaju okoliczności.

W polskim systemie prawa karnego sąd nie tylko może, ale i ma obowiązek, uwzględnić rasistowskie pobudki popełnienia przestępstwa w ramach szczegółowych dyrektyw wymiaru kary, o których mowa w art. 53 § 2 kk. Dyrektywy wymiaru kary wyraźnie wskazują motywację działania lub zaniechania sprawcy, jako jedną z okoliczności wpływających na wymiar kary. O obciążającym charakterze tego rodzaju pobudki niewątpliwie świadczy fakt, iż rasistowski motyw popełnienia przestępstwa stanowi wręcz element znamion niektórych typów przestępstw określonych w części szczególnej kodeksu karnego – art. 119 § 1 i 2 kk oraz art. 257 kk.[1]
Wskazany w raporcie argument za wprowadzeniem rasistowskiej pobudki popełnienia przestępstwa jako okoliczności obciążającej, związany ze stwierdzeniem, iż przepis art. 53 § 2 kk, zawiera już jedną szczegółową wytyczną dotyczącą wymiaru kary, a mianowicie popełnienie przestępstwa wspólnie z nieletnim, ocenić należy jako nietrafny, gdyż okoliczność ta nie jest związana ze sferą motywacyjną, przez co nie wpływa na stopień zawinienia sprawcy, lecz ze społeczną szkodliwością jego czynu, którego nieuniknioną konsekwencją (oprócz innych negatywnych następstw) jest także demoralizacja nieletniego.

W odniesieniu do punktu 47.
Należy zwrócić uwagę na zbyt daleko idące i w związku z tym nieprawdziwe stwierdzenie, „że w polskich szkołach istnieje w rzeczywistości dyskryminacja dotykająca zwłaszcza uczniów romskich", które powinno być przez ECRI konkretniej wyjaśnione – przykład złego traktowania ucznia przez nauczyciela nie musiał być motywowany etnicznie, co więcej nawet gdyby tak było, to fakt zwolnienia nauczyciela z pracy świadczy o zdecydowanej reakcji na przypadek dyskryminacji, tj. przeczy ogólnej tezie zawartej w pierwszym zdaniu.

W odniesieniu do punktu 48.
Zdaniem władz w paragrafie tym powinna znaleźć się informacja, iż obecnie w Polsce tzw. „klasy romskie" działają jedynie w dwóch szkołach, a uczęszczają do nich dzieci, które, jak twierdzą władze, z uwagi na wiek powinny się kształcić na wyższych szczeblach edukacji. Należy tez podkreślić, że klasy te zostaną ostatecznie wygaszone w roku szkolnym 2010/2011.

W odniesieniu do punktu 50.
Zdaniem władz nieprawdziwa jest informacja jakoby w Nowym Sączu trudno było spotkać osobę narodowości romskiej, która skończyłaby drugą lub trzecią klasę szkoły podstawowej. Świadczą o tym m. in. dane Urzędu Miasta Nowego Sącza (patrz załącznik nr 1).

W odniesieniu do punktu 70.
Aktualne pozostają uwagi władz polskich zgłoszone do akapitu piątego na stronie 8 streszczenia raportu.

W odniesieniu do punktu 72.
Aktualne pozostają uwagi władz polskich zgłoszone do akapitu piątego na stronie 8 streszczenia raportu. W tym kontekście władze polskie odczytują zalecenie Komisji jako zwrócenie im uwagi, by skorzystały z okazji, jaką stanowi realizacja *Programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce* celem znalezienia trwałego rozwiązania

---

[1] Art. 119. § 1. Kto stosuje przemoc lub groźbę bezprawną wobec grupy osób lub poszczególnej osoby z powodu jej przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, politycznej, wyznaniowej lub z powodu jej bezwyznaniowości, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto publicznie nawołuje do popełnienia przestępstwa określonego w § 1.

Art. 257. Kto publicznie znieważa grupę ludności albo poszczególną osobę z powodu jej przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, wyznaniowej albo z powodu jej bezwyznaniowości lub z takich powodów narusza nietykalność cielesną innej osoby, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

kwestii osiedli romskich z nieuregulowanym stanem prawnym ziemi, na której się znajdują.

W odniesieniu do punktu 85. i 86.
Tezy zawarte w punktach 85 i 86 nie zostały poparte przez ECRI żadnymi konkretnymi dowodami czy wskazaniem materiałów źródłowych. Władze polskie nie maja informacji o istnieniu niezależnych badań, które mogłyby leżeć u podstaw sformułowanych przez ECRI tez.

W odniesieniu do punktu 94.
Organa prokuratury podejmują działania związane ze ściganiem sprawców przestępstw tzw. „mowy nienawiści" (art. 256 kk i art. 257 kk)[2] w publikacjach (książkach, gazetach) i mediach elektronicznych (radio, telewizja) w każdym przypadku powiadomienia o tym organów ścigania. Z uwagi na swobodę wypowiedzi, nie jest możliwe kontrolowanie każdej publikacji pod względem zgodności jej treści z prawem obowiązującym w Polsce. Jednakże w przypadku powzięcia przez prokuraturę informacji o takich faktach, podejmowane są stosowne działania.

W odniesieniu do punktów 96-97
Zdaniem władz, stwierdzenie, iż mała ilość skarg do KRRiTV odzwierciedla niski stopień zaufania społecznego do mechanizmu skarg i zażaleń lub brak świadomości jego istnienia, nie jest prawdziwe. Praktyka KRRiTV wskazuje na sytuację zgoła odwrotną, z roku na rok Rada odnotowuje zwiększającą się liczbę skarg (2007r. – 999 skarg, 2008r. – 1132 skargi, 2009 – 1591 skarg).

W odniesieniu do punktu 109
Władze polskie pragną zwrócić uwagę na fakt, iż Polski Związek Piłki Nożnej reaguje na przypadki przejawów rasizmu na stadionach, poprzez np. nakładanie kar grzywny pieniężnej na kluby, których kibice dopuszczają się rasistowskich zachowań względem czarnoskórych piłkarzy. Pseudo-kibice mogą być także pociągnięci do odpowiedzialności karnej za zachowania nawołujące do nienawiści na tle rasowym.

W odniesieniu do punktu 110
Władze polskie pragną zauważyć, iż pośród innych inicjatyw mających na celu zwalczanie rasizmu w sporcie, w które zaangażowana jest Pełnomocnik Rządu ds. Równego Traktowania znajduje się także Kampania „Wykopmy rasizm ze stadionów" oraz inicjatywa charytatywna „Czerwona Kartka Rasizmowi".

W odniesieniu do punktu 114
Sprawa napaści – stosowania przemocy, w lipcu 2006 r., w stosunku do obywatela Maroka została zakończona skierowaniem aktu oskarżenia przeciwko sprawcom pobicia wyżej wymienionego, przy czym w odniesieniu do jednego ze sprawców ustalono, że jego działania były motywowane przynależnością rasową pokrzywdzonego. Sprawca ten został oskarżony o czyn z art. 159 kk i art. 119 § 1 kk

[2] Art. 256. Kto publicznie propaguje faszystowski lub inny totalitarny ustrój państwa lub nawołuje do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Art. 257. Kto publicznie znieważa grupę ludności albo poszczególną osobę z powodu jej przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, wyznaniowej albo z powodu jej bezwyznaniowości lub z takich powodów narusza nietykalność cielesną innej osoby, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

w zw. z art. 11 § 2 kk[3], a następnie skazany za ten czyn przez sąd. Zaznaczyć należy, iż w toku postępowania jednym z celów postępowania jest ustalenie motywów i pobudek działania sprawcy. Dla dokonania takich ustaleń konieczne jest przeprowadzenie szeregu czynności procesowych. Dopiero ich wynik pozwala na przyjęcie określonego motywu działania sprawcy. Tak było również w niniejszym postępowaniu. W efekcie przeprowadzonych czynności procesowych ustalono, iż motywem działania jednego ze sprawców była przynależność rasowa pokrzywdzonego. Okoliczność ta znalazła swoje odzwierciedlenie w przyjętej kwalifikacji czynu, o który został oskarżony, i za który następnie został skazany (art. 119 § 1 kk).

Odnosząc się do przypadków napaści na ciemnoskórych studentów w Warszawie i Białymstoku, stwierdzić należy, że zgłoszenia do organów ścigania o takich zdarzeniach nastąpiły dopiero po upublicznieniu tych faktów w mediach. Wcześniej organa ścigania nie były informowane przez osoby pokrzywdzone o tych zdarzeniach i z tego powodu nie mogły „odpowiednio" szybko zareagować na nie i ostatecznie ustalić sprawców tych czynów.

W odniesieniu do punktu 119.
Teza zawarta w tym punkcie jakoby zastosowane w ustawie *o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym* rozróżnienie na mniejszości narodowe i etniczne mogło być źródłem problemów jest błędna i nie poparta konkretnymi przypadkami. Należy przypomnieć, że zgodnie z przepisami wspomnianej ustawy wszelkie zawarte w niej uregulowania dotyczą w równym stopniu mniejszości narodowych i mniejszości etnicznych. Zawarte w ustawie rozróżnienia dotyczące ochrony mniejszości oraz ochrony języka regionalnego wynikają w naturalny sposób z odmiennego zakresu spraw objętych ochroną. Czym innym jest ochrona tożsamości kulturowej osób należących do mniejszości a czy innym konieczność ochrony języka osób, których tożsamość kulturowa nie rożni się od tożsamości większości obywateli Rzeczypospolitej Polskiej.

W odniesieniu do punktu 120 i 123.
Zdaniem władz polskich niewłaściwe jest łączne rozpatrywanie kwestii problematycznych dotyczących mniejszości narodowych i etnicznych ze sprawami dotyczącymi członków konkretnych wspólnot religijnych. Ponadto odnosząc się do podniesionej w tym punkcie zasady „wzajemności" przyjmowanej jakoby przez władze polskie w stosunku do mniejszości narodowych, należy z całą mocą podkreślić, że przyjęte w Polsce ustawodawstwo dotyczące mniejszości narodowych i etnicznych oraz codzienna praktyka działających na ich rzecz instytucji i urzędów nie odwoływała się i nie odwołuje do zasady wzajemności w traktowaniu mniejszości narodowych w Polsce oraz mniejszości polskiej w krajach sąsiednich lub traktowania mniejszości w zależności od stosunków politycznych z innymi państwami. Wszelkie przejawy tego typu działań byłyby niezgodne z obowiązującym prawem i polityką prowadzoną przez Rząd RP.
W odniesieniu do poruszonej w tym punkcie sprawy kontrowersyjnych przepisów ustawy z dnia 21 kwietnia 1936 r. *o stosunku Państwa do Muzułmańskiego Związku Religijnego w Rzeczypospolitej Polskiej* (Dz.U. Nr 30, poz. 240, z późn. zm.) władze pragną poinformować, że trwają prace wspólnego zespołu powołanego przez stronę

---

[3] Art. 159. Kto, biorąc udział w bójce lub pobiciu człowieka, używa broni palnej, noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Art. 119. § 1. Kto stosuje przemoc lub groźbę bezprawną wobec grupy osób lub poszczególnej osoby z powodu jej przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, politycznej, wyznaniowej lub z powodu jej bezwyznaniowości, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Art. 11. § 2. Jeżeli czyn wyczerpuje znamiona określone w dwóch albo więcej przepisach ustawy karnej, sąd skazuje za jedno przestępstwo na podstawie wszystkich zbiegających się przepisów.

rządową i władze Muzułmańskiego Związku Religijnego celem opracowania nowego projektu ustawy regulującej stosunki Państwa z tym związkiem wyznaniowym.

W odniesieniu do punktu 139.
Mając na względzie strukturę organizacyjną władz lokalnych w Polsce, nie jest możliwa przez władze implementacja zalecenia Komisji wskazującego, iż władze wojewódzkie winny czuwać nad liczbą i charakterem projektów składanych przez burmistrzów. Uwzględniając jednak kompetencje, jakie w zakresie *Programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce* mają wojewodowie, możliwe jest rozumienie zalecenia jako powinności wojewodów czuwania nad jakością i charakterem projektów składanych z terenu podległych im województw.

W odniesieniu do punktu 154.
Informacja zawarta w tym punkcie jest nieprecyzyjna. Obecnie bowiem trwają prace nad zmianą regulacji prawnych dotyczących statusu cudzoziemców w Polsce. Kwestia ewentualnej „abolicji" jest jednym z wielu rozwiązań podlegających analizie.

W odniesieniu do punktu 165.
Stan przygotowań do zaplanowanego na 2011 Narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań jest regularnie przedstawiany i dyskutowany na forum Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych. Sprawy dotyczące spisu omawiane były dotychczas w trakcie XI i XVII posiedzenia Komisji.

Załącznik nr 1

Liczba uczniów romskich w dwóch szkołach podstawowych w Nowym Sączu[1]

	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/20010
klasy	Liczba uczniów	Liczba uczniów	Liczba uczniów	Liczba uczniów	Liczba uczniów	Liczba uczniów	Liczba uczniów	Liczba uczniów	Liczba uczniów	Liczba uczniów
0	10	8	4	5	8	9	9	8	5	8
I	7	1	9	1	2	6	2	3	0	3
II	6	7	4	9	1	2	7	2	4	4
III	3	4	3	2	8	4	3	6	3	5
IV	4	5	6	9	6	4	4	3	2	3
V	2	4	5	3	3	2	2	4	1	2
VI	4	1	0	4	3	3	2	2	4	2

[1] Dane oparte na informacjach dostarczonych przez władze samorządowe.